

Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen
Justis – og beredskapsminister Grete Faremo

Gjenpart:

Leder Utenriks- og forsvarskomiteen Ine Marie E Søreide

Leder Justiskomiteen Per Sandberg

Stiftet 1835

"For Sjøforsvarets tarv og utvikling"

Bergen 1.mars 2013

Eget virksomhetsområde for spesialstyrker vil være et sikkerhetspolitisk feilgrep

Forsvarssjefens anbefaling om omorganisering av spesialstyrkemiljøet med påfølgende endringer er mangelfull; både hva angår Norges langsiktige behov og forståelse for hva *maritime* spesialoperasjoner faktisk innebærer.

Det er viktig å få korrigert dette før opprettelsen av et nytt virksomhetsområde gjør langsiktig og alvorlig skade på Norges maritime kapasiteter.

MJK er Norges maritime spesialstyrke

Marinejegerkommandoen utgjør et maritimt kampsystem som går langt utover den mer snevre definisjonen av kontraterror som SOF -studien legger opp til. Operasjoner under de krevende og komplekse forhold som det maritime domenet utgjør krever integrasjon og samhandling mellom Sjøforsvarets forskjellige plattformer. Maritim Kontraterror (MKT) er en krevende operasjonsform, men er bare en liten del av hva en maritim spesialstyrke gjør. Maritime Interdiction Operations (MIO) er således et eksempel på en viktigere, og like krevende, aktivitet som krever koordinert innsats fra flere plattformer i Sjøforsvaret, og involverer blant annet bording av komplekse objekter til sjøs. SOF -studien reduserer og likestiller maritime spesialoperasjoner med Hærens konsept for kontraterrorstøtte til politiet i forbindelse med plattformer. Norge har behov for maritime spesialkonsepter som går langt utover dette, og der integrasjon med Sjøforsvarets enheter er avgjørende.

Marinejegerkommandoen kan innenfor det maritime domenet likeledes yte bistand til det sivile samfunn over et vidt spekter, og langt utover det som ligger i kontraterror -begrepet.

Marinejegere og Spesialbåtoperatører

MJK har siden 1950-tallet operert i det maritime domenet og har spesialisert seg deretter. Marinejegerne som maritime spesialsoldater er godt kjent, men minst like viktig for MJK som maritim kapasitet er at avdelingen selekterer Spesialbåtoperatører (SBO) på lik linje med Marinejegere. Disse er utvalgt og utdannet for å kunne utføre selvstendige operasjoner under svært krevende vær og geografiske forhold. Hærens båtførere er svært dyktige på den oppgaven de har spesialisert seg på, men er ikke selektert og like bredt utdannet for samme krevende operasjoner som SBO. MJK sine SBOer trener og opererer til daglig i meget krevende miljøer (som for eksempel Ofotfjorden og Vestfjorden). Som en illustrasjon på dette, viser erfaring over flere år at SBO fortsetter å operere under svært vanskelige værforhold utaskjærs samtidig som Hærens båtførere blir satt på land. SBO er et symbol på hva MJK står for som maritim spesialstyrke. Det er derfor en bekymringsfull indikasjon på

hvilken vei Forsvarssjefen ønsker å ta spesialstyrkene at SBO nå er blitt nedprioritert av Spesialoperasjonsavdelingen i Forsvarsstaben, og nektes anerkjennelse som spesialoperatører i sine kontraktsforhold. Det er ikke mulig over tid å fortsette en hard seleksjon og utdanning hvis deres maritime kompetanse behandles som mindre verdt økonomisk.

Et SOF -virksomhetsområde vil over tid avvikle det maritime spesialmiljøet

Hvis MJK trekkes ut av Sjøforsvaret og underlegges et nytt virksomhetsområde vil denne innretningen bli institusjonalisert. Det nye virksomhetsområdet vil på grunn av den antalls- og gradsmessige mangelen på paritet nødvendigvis bli dominert av personell og konsepter fra Hærens spesialstyrkemiljø. Tyngdepunktet vil geografisk være i Oslo og på Rena. Selv om et element blir værende ved kysten vil den nye spesialstyrkeavdelingen kulturelt og konseptmessig være en landstyrke som vil ha store problemer med å opprettholde integrasjonen med de maritime miljøene i Sjøforsvaret. Spesialstyrkene vil isolere seg og rendyrke spesialoperasjoner for sin egen del, og samvirke med Sjøforsvaret vil bli alvorlig svekket. MJK vil ikke lenger være en del av kulturen eller konsept- og doktrineutviklingen i Sjøforsvaret. Slike det ligger an nå vil den nye, felles seleksjonen til spesialstyrkene være basert på Hærens modell på Østlandet, noe som raskt vil tømme begrepet marinejeger og spesialbåtoperatør for innhold. Seleksjon er et definerende fundament som en spesialstyrke hviler på og det er ikke mulig å opprettholde en maritim spesialstyrke uten å også ha en maritim seleksjon. I et felles virksomhetsområde vil over tid det maritime spesialmiljøet forvitte og man vil stå igjen med det som i praksis er en større versjon av dagens FSK/HJK, en landbasert spesialstyrke.

Uryddige kommandolinjer

I tillegg introduserer virksomhetsområdet nye og uryddige kommandolinjer. Den nye Sjøf SOF skal ikke bare ha ansvar for styrkeproduksjon men også for visse typer operasjoner. Hvilke typer operasjoner dette gjelder er uklart, og det er enda uklarerer hvordan denne rollen skal avklares opp mot Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) som i dag har det operative ansvaret i Forsvaret. Sundes modell vil blande administrative og operative kommandolinjer på en måte som virker uklar selv for de som har vært med i utarbeidelsen av studien.

Det påstås at samling av spesialstyrkene i et virksomhetsområde er nødvendig for å kunne unytte begge avdelingene til beredskap. Det er svært uklart hvorfor dette skulle være tilfelle. Virksomhetsområdet tar for seg organisatoriske grep som ikke har noe med verken beredskapskrav eller kontraterrorkompetanse å gjøre. Kompetansen (MJK) og de kommandomessige strukturene (FOH) finnes i dag, og krever ikke nye administrative overbygninger i Oslo. Det er vanskelig å ikke mistenke at beredskap brukes som et vikarierende argument for å få igjennom en omorganisering som har en helt annen motivasjon. Å gjennomføre et slikt kommandomessige eksperiment, uten en grundig utredning av konsekvensene, i en tid der det er økt beredskap som etterspørres politisk, må anses som uansvarlig. I tillegg går ikke matematikken opp, og bemanningen til det nye virksomhetsområdet må tas fra dagens to taktiske avdelinger. Den operative evnen vil dermed nødvendigvis svekkes.

Den åpenbart raskeste og enkleste løsningen vil være å sette MJK på beredskap nå.

Helhetlig tilnærming

I sine uttalelser til Gjørøv -kommisjonen, påpekte Sunde selv at det er avgjørende å se på beredskap og krisehåndtering helhetlig med "harmoni" mellom sivil og militær sektor.¹ Han framhever viktigheten av gjensidig forståelse og kunnskap. Det er derfor betenkelig at Sunde la som en føring at justissektoren ikke skulle rådføres i utarbeidelsen av studien. Til tross for at den påståtte målsettingen for studien var å bedre kontraterrorstøtte til politiet har ikke mottageren av denne støtten fått komme med innspill. Selve kjernen i beredskapen, System Kontraterror, ble også fredet for evaluering i studien, til tross for at kritiske stemmer i Forsvaret, i academia og i sivil sektor har påpekt at scenarioene og systemet bør oppdateres for dagens og, ikke minst, fremtidens trusler. I tillegg må man ta inn over seg at det er justissektoren som er premissgiver i de fleste kontraterror sammenhenger. De er "First Responders" og forsvarssektoren skal støtte med de ressursene politiet selv ikke har tilgjengelig.

Fremtidens trusler for kystnasjonen Norge, slik vi ser det, vil i stor grad treffe i det maritime domenet. Utviklingen av spesialstyrkene må ta inn over seg denne dimensjonen, hvis ikke får Norge en spesialstyrkekapasitet som er tilpasset enkeltmiljøers ønsker, og ikke nasjonens helhetlige behov. En grunnleggende omlegging av spesialstyrkenes organisering må ses på som del av Forsvarets langtidsutvikling, og ikke som en intern sak for SOF -miljøet. Å presse igjennom dette på så kort tid er betenkelig.

Det er i nasjonens interesse å la henholdsvis Hæren og Sjøforsvaret holde seg med sine egne avdelinger og det er helt unødvendig at vi skal påføre oss selv den type utfordring og risiko som følger av at avgjørende viktige støtteenheter eies av andre enn den forsvarsgrenen de skal støtte og tilhører et miljø som stort sett er fremmed for støttemottakers særlige behov og krav. Spesialstyrker som er utskilt fra sine respektive forsvarsgrener vil naturlig nok sub - optimaliseres mot sine egne behov og krav og være mindre opptatt av innspill og synspunkter utenfra. Det vil uten tvil være dyrere å etablere SOF som en egen forsvarsgren. Det er sannsynlig at en domeneavklaring både vil være billigere og vil gi en bedre utnyttelse av den ressursen norske spesialstyrker i dag utgjør.

Når det gjelder en forbedring av beredskapsstøtten til politiet har MJK vært klar til å ta dette oppdraget i flere år. MJK har i lang tid trent på MIO- og MKT -operasjoner på skip, inkludert objekter i bevegelse som er like komplekse som oljeplattformer. Til tross for myten som er skapt i Hæren om at Maritim Kontraterror er for kompleks for Sjøforsvaret, så finnes kompetansen og systemet i dag i MJK. Det finnes ingen faglig grunn til at denne styrken ennå ikke er tilgjengelig for nasjonal beredskap.

Med vennlig hilsen,

Anders Lekven
Kommandør
President Sjømilitære Samfund

---

¹ Intervjureferat, Harald Sunde, 22. Juli -kommisjonen, 6. mars 2012 (avgradert 18 okt 2012)